

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

DIỆP VĂN TÁM

**SỬ DỤNG MỘT SỐ PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC
MÔN ĐỊA LÍ LỚP 12 - THPT THEO ĐỊNH HƯỚNG
PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC HỌC SINH
Ở TỈNH TUYÊN QUANG**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN - 2018

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

DIỆP VĂN TÁM

**SỬ DỤNG MỘT SỐ PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC
MÔN ĐỊA LÍ LỚP 12 - THPT THEO ĐỊNH HƯỚNG
PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC HỌC SINH
Ở TỈNH TUYÊN QUANG**

Ngành: LL & PP dạy học bộ môn Địa lí

Mã số: 8.14.01.11

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Cán bộ hướng dẫn khoa học: TS. Đỗ Văn Hảo

THÁI NGUYÊN - 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của tôi, các số liệu trích dẫn có nguồn gốc rõ ràng. Kết quả trong luận văn chưa được công bố trong bất cứ công trình nghiên cứu nào khác.

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2018.

Tác giả luận văn

Diệp Văn Tám

LỜI CẢM ƠN

Em xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành, sâu sắc đến TS. Đỗ Văn Hào - người đã tận tình hướng dẫn giúp đỡ em trong suốt quá trình thực hiện và hoàn thành luận văn.

Em xin chân thành cảm ơn tập thể cán bộ, giảng viên trong tổ bộ môn Phương pháp giảng dạy Địa lí, Khoa Địa lí, trường ĐH Sư phạm Thái Nguyên, cùng tập thể cán bộ giảng viên Phòng Sau đại học, Đại học Thái Nguyên đã tạo điều kiện thuận lợi cho em trong suốt thời gian học tập và nghiên cứu tại trường.

Xin chân thành cảm ơn Ban giám hiệu, các thầy cô giáo trong tổ bộ môn của trường THPT Sơn Nam, các thầy cô giáo giảng dạy môn Địa khối 12 của các trường trung học phổ thông trên địa bàn tỉnh Tuyên Quang đã tạo điều kiện thuận lợi, giúp đỡ tôi trong quá trình thực hiện đề tài.

Cảm ơn những người thân trong gia đình và bạn bè đã quan tâm giúp đỡ động viên tôi trong quá trình học tập, thực hiện và hoàn thành đề tài.

Mặc dù có rất nhiều cố gắng trong quá trình nghiên cứu, song do thời gian và kinh nghiệm thực tiễn của bản thân còn hạn chế, đề tài không tránh khỏi những thiếu sót. Tác giả rất mong nhận được sự đóng góp ý kiến của các thầy, cô giáo, các bạn bè đồng nghiệp và những người quan tâm đến đề tài để luận văn của tôi được hoàn chỉnh hơn.

Xin chân thành cảm ơn!

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2018.

Tác giả luận văn

Diệp Văn Tám

MỤC LỤC

Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục	iii
Danh mục các chữ viết tắt trong luận văn	iv
Danh mục các bảng.....	v
Danh mục các sơ đồ.....	vi
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Lịch sử nghiên cứu của đề tài	2
3. Mục tiêu nghiên cứu	4
4. Nhiệm vụ nghiên cứu.....	4
5. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu, thời gian thực hiện.....	5
6. Quan điểm và phương pháp nghiên cứu.....	5
7. Cấu trúc của luận văn.....	7
NỘI DUNG	8
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA VIỆC SỬ DỤNG MỘT SỐ PPDH MÔN ĐỊA LÍ LỚP 12 - THPT THEO ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC HỌC SINH	8
1.1. Một số khái niệm	8
1.1.1. Dạy học	8
1.1.2. Phương pháp dạy học.....	9
1.1.3. Phương pháp dạy học tích cực.....	10
1.1.4. Các phương pháp dạy học tích cực.....	12
1.1.5. Các kỹ thuật dạy học theo định hướng phát triển năng lực	12
1.1.6. Dạy học theo định hướng phát triển năng lực	13
1.1.7. Đổi mới PPDH theo định hướng phát triển năng lực của học sinh.....	24
1.2. Đặc điểm chương trình sách giáo khoa Địa lí lớp 12 THPT	26
1.3. Đặc điểm tâm sinh lí và trình độ nhận thức của học sinh lớp 12 THPT	27
1.3.1. Khái quát chung	27

1.3.2. Đặc điểm nhận thức của học sinh lớp 12.....	28
1.4. Thực trạng dạy học tích cực theo định hướng phát triển năng lực học sinh ở trường phổ thông hiện nay.....	28
1.5. Thực trạng dạy học môn Địa lí ở THPT.....	29
Tiểu kết chương 1.....	31
Chương 2: QUY TRÌNH SỬ DỤNG MỘT SỐ PPDH MÔN ĐỊA LÍ LỚP 12	
- THPT THEO ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC HS.....	32
2.1. Định hướng đổi mới chương trình SGK Địa lí THPT sau năm 2015.....	32
2.1.1. Đặc điểm môn học.....	32
2.1.2. Quan điểm xây dựng chương trình.....	32
2.1.3. Mục tiêu chương trình.....	34
2.1.4. Yêu cầu cần đạt.....	34
2.1.5. Nội dung đổi mới chương trình SGK Địa lí lớp 12 sau năm 2015.....	38
2.2. Phát triển chương trình dạy học theo định hướng phát triển năng lực.....	38
2.2.1. Các yêu cầu của phát triển chương trình dạy học.....	38
2.2.2. Các yêu cầu của bài học thiết kế theo cách tiếp cận năng lực.....	41
2.2.3. Tính nhất quán của chương trình dạy học theo định hướng phát triển năng lực.....	41
2.3. Nguyên tắc thiết kế bài học.....	42
2.4. Quy trình thiết kế bài học.....	43
2.4.1. Định hướng chung trong việc sử dụng một số PPDH môn Địa lí lớp 12 - THPT theo định hướng phát triển năng lực học sinh.....	43
2.4.2. Quy trình xây dựng bài học.....	43
2.4.3. Các bước phân tích hoạt động học của HS.....	50
2.4.4. Câu hỏi thảo luận về tiến trình bài học.....	52
2.5. Các PPDH môn Địa lí lớp 12 - THPT theo định hướng phát triển năng lực học sinh.....	53
2.6. Thiết kế một số giáo về sử dụng một số PPDH môn Địa lí lớp 12-THPT theo định hướng phát triển năng lực học sinh.....	62
Tiểu kết chương 2.....	59
Chương 3: THỰC NGHIỆM SỬ DỤNG.....	60

3.1. Mục đích và nhiệm vụ thực nghiệm	60
3.1.1. Mục đích	60
3.1.2. Nhiệm vụ.....	60
3.2. Đối tượng thực nghiệm	60
3.3. Nguyên tắc thực nghiệm	60
3.4. Tổ chức thực nghiệm	61
3.4.1. Chọn trường thực nghiệm	61
3.4.2. Lớp thực nghiệm.....	61
3.4.3. Giáo viên thực nghiệm.....	62
3.4.4. Bài thực nghiệm.....	62
3.5. Đánh giá kết quả thực nghiệm	62
3.5.1. Trong giờ học.....	62
3.5.2. Thái độ của học sinh	62
3.5.3. Về hoạt động của giáo viên và học sinh	63
3.5.4. Về mặt định lượng	64
3.5.5. Về mặt định tính	68
Tiểu kết chương 3	69
KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ.....	70
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT TRONG LUẬN VĂN

STT	Chữ viết tắt	Chữ đầy đủ
1	GD&ĐT	Giáo dục và đào tạo
2	GV	Giáo viên
3	HS	Học sinh
4	KTDH	Kĩ thuật dạy học
5	KT - XH	Kinh tế - xã hội
6	Nxb	Nhà xuất bản
7	PPDH	Phương pháp dạy học
8	PTDH	Phương tiện dạy học
9	SGK	Sách giáo khoa
10	THPT	Trung học phổ thông

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1. Cấp độ các năng lực	20
Bảng 1.2. chín năng lực chung của HS.....	21
Bảng 2.1. Biểu hiện cụ thể của năng lực Địa lí	35
Bảng 2.2. Đặc trưng cơ bản của trường học ở thế kỉ XX và trường học ở thế kỉ XXI.....	39
Bảng 3.1. Danh sách các lớp tham gia thực nghiệm.....	61
Bảng 3.2. Danh sách giáo viên Địa lí dạy thực nghiệm	62
Bảng 3.3. Danh mục các bài thực nghiệm	62
Bảng 3.4. Khảo sát sau khi thực nghiệm về thái độ của HS ở hai lớp thực nghiệm và đối chứng khi GV đặt câu hỏi.....	63
Bảng 3.5. Tỷ lệ xếp loại kết quả kiểm tra bài thực nghiệm số 1 và đối chứng bài thực nghiệm số 1	65
Bảng 3.6. Tỷ lệ xếp loại kết quả kiểm tra bài thực nghiệm số 2 và đối chứng bài thực nghiệm số 2	66
Bảng 3.7. Tỷ lệ xếp loại kết quả kiểm tra bài thực nghiệm số 3 và đối chứng bài thực nghiệm số 2	67
Bảng 3.8. Tổng hợp kết quả chung của 6 lớp 12	67

DANH MỤC CÁC HÌNH

Hình 1.1. Hoạt động dạy học và công cụ đánh giá	14
Hình 1.2. Định hướng chức năng và cấu trúc đa thành tố của năng lực.....	15
Hình 1.3. Mô hình phát triển năng lực	17
Hình 1.4. Khung kiến thức, kỹ năng của HS trong thế kỉ XXI	18
Hình 1.5. Các năng lực chung và cốt lõi của HS.....	19
Hình 3.1. Biểu đồ thể hiện kết quả (%) điểm của các lớp thực nghiệm.....	65
Hình 3.2. Biểu đồ thể hiện kết quả (%) điểm của các lớp thực nghiệm.....	66
Hình 3.3. Biểu đồ thể hiện kết quả (%) điểm của các lớp thực nghiệm.....	67
Hình 3.4. Biểu đồ thể hiện kết quả (%) điểm của các lớp thực nghiệm và đối chứng trong đợt thực nghiệm	68